

Praktische *tool* bij herinrichten locatie

Alles uit de ruimte halen

Verplaatsen, schuiven, proberen, veranderen... Groepen in kindcentra worden vaak opnieuw ingericht door pedagogisch medewerkers. Veel managers willen ook meer uit de ruimte halen, maar een veelgehoorde kreet is het gebrek aan tijd en geld. Toch is het de moeite de inrichting van de ruimte niet als sluitpost te zien. De opvoedomgeving kan namelijk bijdragen aan het realiseren van de opvoedingsdoelen van kindcentra.

Karlijn van de Wier

'Er is grote behoefte aan inspiratie bij het inrichten van de ruimte'

Binnen de bekende benadering van pedagogiek uit Reggio Emilia, werd de omgeving al als derde pedagoog benoemd. Bedoeld wordt dat de inrichting van de ruimte kinderen tal van ontwikkelingsmogelijkheden kan bieden. Daarnaast weerspiegelt een ruimte altijd iemands bedoeling. Dit gebeurt bewust of

onbewust. Sta maar eens stil bij het psychologische effect van ruimte-inrichting in winkels. Simone Sorber is inrichtingsspecialist kinderopvang en werkte mee aan de website Ruimte voor het kind (zie kader). Zij vindt dat er samenhang moet zijn tussen de inrichting en de sfeerbeleving. Behalve de inrichting zijn akoestiek,

lichtinval, de indeling en de plaatsing van deuren en ramen andere bepalende elementen in een ruimte. 'Zomaar een kastje scheef zetten is niet voldoende. Juist de aandacht voor details geeft een bepaalde sfeer, wat een plek tot een lekkere hoek kan maken. Ik kan bijvoorbeeld een bos bloemen belangrijk vinden voor de sfeer in

Stichting Kinderopvang Baarn, vestiging De Kleine Stad

de ruimte. Zoiets is van invloed op de beleving van de ruimte. Daarnaast heeft het effect op mijn gevoel, wat een positieve weer-slag kan hebben op de kinderen.'

Gedoseerd veranderen

Inrichten is niet: neerzetten en de ruimte voor 'af' verklaren. Sorber: 'Vergelijk het met een presentatiebord: dat blijf je veranderen en voeden, zodat het blijft leven.' Wil je bereiken dat de ruimte ondersteunend blijft aan het pedagogisch handelen, dan is het belangrijk om erin te blijven investeren. 'Eigenlijk zoals je ook thuis kunt blijven herschikken, door af en toe iets te verplaatsen, toe te voegen of weg te halen om een bepaalde sfeer te bereiken.' Dat kan volgens Simone ook gestimuleerd worden door de wisseling van seizoenen. Het kan uitdagend zijn om daarbij steeds een passende opstelling of sfeer samen te stellen. 'Heel belangrijk bij het herinrichten is het gedoseerd veranderen', waarschuwt Simone. 'Als er teveel tegelijk verandert, verliezen kinderen hun vertrouwde plekje. Met name als ze maar één keer per week komen. Houd veranderingen dus bij voorkeur klein. Of, wanneer je het groots wilt aanpakken, kondig het op tijd aan bij kinderen en betrek ze bij de herinrichting. Op die manier zijn ze voorbereid op een nieuwe ruimte. Te veel of te grote veranderingen kunnen kinderen een emotioneel onveilig gevoel geven.'

Opvoedingsdoelen

Laat het bieden van emotionele veiligheid nu net één van de vier opvoedingsdoelen zijn die kindcentra in hun pedagogische visie massaal nastreven. Het implementeren van dit doel stopt niet bij het pedagogisch handelen, maar kan ook heel goed vertaald worden naar de omgeving. Enkele voorbeelden:

1. Emotionele veiligheid bieden gaat erom dat een kind zich welkom voelt en de plek als een

'thuis' ervaart. Simone: 'Het is prettig als kinderen het gevoel hebben in de ruimte gezien te worden, een eigen plekje kunnen maken of een plekje hebben waar de eigen spulletjes liggen. Een huiselijke sfeer kun je creëren door hanglampen boven een tafel te hangen.'

2. Kinderen de kans geven de persoonlijke competentie te ontwikkelen, vraagt iets van de inrichting van de ruimte. 'Het gaat erom dat je een ruimte uitdagend inricht, zonder te overprikken. Denk aan het presenteren van knutsels zonder dat het te druk oogt.'
 3. Het ontwikkelen van sociale competentie doe je door plekken voor verschillende aantallen kinderen te scheppen. Zo is er ruimte voor gezamenlijke en individuele activiteiten. 'Foto's kunnen uitnodigen tot gesprekken en een uitgezette route in de ruimte vermindert botsingen.'
 4. Normen en waarden draag je over middels de omgang met de ruimte. 'Bijvoorbeeld slimme manieren van opbergen zodat kinderen zelf opruimen, of het maken van afspraken middels kindparticipatie.'
- Sommige elementen van de inrichting dragen bij aan meerdere competenties. Maar het zal altijd verschillen per ruimte, per groep, per leeftijdsfase of per thema. Daarnaast kun je onderscheid maken tussen verschillende interesse- en ontwikkelingsgebieden van de kinderen.

Draagvlak krijgen

Het is belangrijk om bewust bezig te zijn met de visie die de ruimte uitstraalt. Dan kan de ruimte op een stimulerende manier gebruikt worden. Niet alleen voor de ontwikkeling van kinderen, maar ook om medewerkers aangenamer en gezonder te laten werken. Een goede houding aannemen bij het laag zitten op de grond en het af-

Ruimte voor het kind

Hoe maken we ruimte voor het kind? FCB ontwikkelde een praktisch online instrument. Op www.ruimtevoorhetkind.nl worden allerhande tips voor herinrichting gegeven. Naast pedagogische aandachtspunten komen ook tips rondom veiligheid, gezondheid, ergonomie en wetgeving aan bod. Als gebruiker kun je ervoor kiezen om een geheel stappenplan te doorlopen, of je al rondkijkend te laten inspireren. Gericht zoeken kan ook, door de tips te selecteren per ruimte, leeftijdsgroep, opvoedingsdoel of op het onderwerp ergonomie. Het instrument is gratis en biedt houvast aan iedereen die te maken heeft met de inrichting van ruimtes in kinderopvang. Zowel pedagogisch medewerkers als managers, staf, directie of architecten kunnen hieruit inspiratie halen.

De website is een inspirerende *tool*, met werkbare tips, voorbeelden, checklists en verwijzingen naar handige websites. Alles is gericht op herinrichting van bestaande ruimtes. Geen gelikt, maar 'echt' beeldmateriaal illustreert de tips. Daarnaast nodigen de beelden vooral uit tot het maken van een eigen interpretatie van herinrichting. Het is belangrijk om het in de context van de eigen ruimte te bekijken. Op die manier ontstaan per kindcentrum toch unieke ruimtes. Op dezelfde website kunnen kindcentra meedoen aan een ontwerpwedstrijd, waarmee een realisatie van het ingediende plan is te winnen. De wedstrijd loopt tot 1 september 2011.

wisselen van de houding, geven de medewerkers meer comfort tijdens het werken. Als de ruimte ook prettig en aangenaam werkt voor hen, komt dat ten goede aan de kinderen.

Een mooi verhaal, maar hoe krijgen managers nu draagvlak bij pedagogisch medewerkers? Simone reageert: 'Er is grote behoefte aan inspiratie bij het inrichten van de ruimte.' Managers kunnen hulpmiddelen inzetten om medewerkers bewust te maken van de invloed en werking van de ruimte. Voorbeelden zijn het maken van foto's, plattegronden, indeling van één hoek of een *moodboard*. Het laatste is een overzichtelijk stuk karton waarop inspirerende beelden, kleuren en materialen zijn opgenomen om een sfeerbeeld van de ruimte te scheppen. Daarnaast kan het beschrijven van een wonderruimte helpen om ideeën te prikkelen en te realiseren: Van dromen naar doen. ◀

'Juist de aandacht voor details geeft een bepaalde sfeer'